

מַמְשֵׁל

המסלול לכתיבה ספרותית
המחלקה לספרות עברית
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

ממשי

אסופת יצירות של תלמידי המסלול לכתיבה ספרותית

עורכים:

שמעון אדף, טלי לטוביצקי ומיכל פלס-אלמגור

כל הזכויות על היצירות שמורות למחברים
התקנה וניקוד: צחי גולדברג
עיצוב גרפי: די קיי דיזיין

המחלקה לספרות עברית ומכון הקשרים
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
2013

אוניברסיטת
בן-גוריון בנגב
המחלקה לספרות עברית

המכון לחקר
הספרות והתרבות
היהודית והישראלית

פתח דבר

הרעיון לאסופה צמח מתוך הרצון לאפשר לתלמידי המסלול לכתיבה להציג את פרי יצירתם בעודם לומדים במסלול. איגוד היצירות באסופה מכיל בתוכו את המעבר מהטקסט המצוי על מסך המחשב או על דף A4 יחיד להדפסתו בתוך חוברת כרוכה. המילים, שעד אותו רגע היו נתונות לחסד הכותב, יוצאות מרשותו ועוברות אל רשות הכלל, אל רשות הקוראים. מטרת האסופה היא, אם כן, לאפשר היכרות בין תלמידי המסלול לכתיבה ויצירותיהם לבין שאר המסלולים והמדורים במחלקה והאנשים הנמצאים בהם; היכרות שאינה רק באמצעות שם או פנים, אלא באמצעות מעשה הכתיבה עצמו, במרחב טקסטואלי ממשי.

במובן הרגיל של המילה, הממשי הוא לכאורה הרובד הישיר ביותר של המציאות החיצונית שסביבנו. מה פשוט יותר מההצבעה המילולית על החומר, אם זה "טף", "רז הדברות" או "סופלה שוקולד". אבל בכניסה אל הנרטיב עובר האובייקט הקונקרטי ביותר למצב צבירה אחר, סימבולי וטעון, והכתיבה מתבררת כבדיון דווקא כאשר היא מנסה לספק "שיקוף של המציאות" או "אשליה של חיים". בכל אחד מהקטעים הכלולים באסופה מתחולל בשלב מסוים הסחרור הזה, שבין אשליית הממשות המעוצבת בטקסט לבין הטקסט עצמו כבדיון, כאשליה. הדבר הקונקרטי ביותר - סופלה השוקולד - הוא הנעלם הגדול, שלא היה ולא נברא. דווקא מסביב לחור הריק של העיוורון מתארגנים חומרי הסיפור לבנות עולם קיומי ריאליסטי: הפנטסיה הריקה של הסופלה טוענת אותם בתוקף של אמת.

בין הממשי לאמת יש יחסים משונים: מה מבין כל הפרטים שהעין רואה והלשון מבקשת לתאר הוא מה שקורה "באמת"? ואם לסמוך על העין, אולי צריך לתאר זאת לפי הסדר שהיא מכתובה: הרי קודם יש בוחן "מתריסה ובווערת" ורק "בקצה שלה יושב איש" ("אני לא מה שהייתי פעם"). המתח בין "מה שקורה" לבין מה שנכנס אל הטקסט, בסדר שבו הוא כתוב ונקרא, מייצר רגעים של אירוניה מחוייכת או מרה ("הקרב האחרון") והטקסטים רומזים לא

אחת שהאמת לא מצויה במישור הריאליסטי אלא דווקא בקריאת התיגר עליו, בהרחבתו אד אבסורדום או בחריגה ממנו ("השועל", "שריפה").

אבל הרובד הממשי ביותר של הכתיבה הוא אולי הכתיבה עצמה. בעצם, המלים - כסימנים על דף וגם כאובייקטים ויזואליים ואקוסטיים בתודעתנו - הן הממשות היחידה. כדי להיות ממשית, על הכתיבה לחשוף את היותה כתיבה. כלומר, ככל שהכתיבה מדגישה את הפיקטיביות שלה, את היותה בדיון, כך היא נעשית ממשית יותר, נוכחת יותר עבורנו בתהליך הקריאה. האסופה הנוכחית מגיעה בסופה גם אל הקוטב הזה, של הממשי הטהור ביותר שהוא הפיקטיבי הטהור, ומנסה לראות מה קורה כשנשארים שם - והאם ניתן בכלל להשתהות שם מבלי שהטקסט יחדל להתקיים כרצף שיש בו מובן ("לולאה", "שסעים").

השירה הלירית, להבדיל, פטורה ממראית העין של הבדיון או העלילה, ועל כן, בבואה לעסוק בממשי ובמאמץ להשיגו, עוסקת בנסיון הסימון של הממשי או בהגיון שלו. השירים יכולים להנכיח את דינמיקת החסר, כפי שהיא נחוות בעולם (מלאכת השקיעה ב"כמה מלכויות") או כפי שהיא נעשית להתנסות בדימוי העצמי (אפילו היות כאן ב"הייתי צריכה להיות" מסתכם בגירוש). השירים יכולים לדמות איזשהו אחר היוצר את החסר (דימוי הגוף המפורק של האם ב"חדר"; ייחוס הכוח לאֲחֵר ב"המאהב הסודי של האובתי"), או לייצר תחליפים (החור בשקית החלב הנעשה למוקד חדש של משפחה ב"בית"). והם יכולים לשרטט את התנאים לקיום מעשה הסימון (ההיענות לתנועת הזמן ב"שלושים") להצביע על אופניו (קצף הבירה, הנולד מן הדמיון לבעות הזמן, שורף את קצה השפה ב"עיגול הזמן") או להתחקות אחרי רגעי הלידה שלו ("השטח המת").

הממשי, אם כן, כפי שהוא בא לידי ביטוי באסופה ראשונה זו של תלמידי המסלול, נע על הציר שבין הקונקרטי למופשט, בין הקיים למדומיין, ובעיקר, ברגעי ההתנגשות בין הקצוות. איסוף הטקסטים יחדיו מאפשר לראות את התנועה בממשי ואת הקול הייחודי של כל אחד מהכותבים המשתתפים בה.

קריאה נעימה,

העורכים

גיתית בן דור

טָף

החמציצים הצהבהבים שמצצנו בפרצוף עקום עדיין מזדקרים מתוך השברים של המדרכות שאיש לא חשב לתקן. אני דורכת על העשבים הירוקים עם מגפי העור היפים שמשאירים נקודות של דם על אחורי כפות הרגליים, מפחדת שיקבלו משהו מהאדמה הזו וייהרסו לי אחרי שהשקעתי בהן כמעט חצי משכורת. כזו טיפשה. אני מתכוננת בחשדנות בילדים הקטנים שמנסים להעביר עוד אחר צהריים ומהנהנת שלום בעברית, לא יודעת באיזו שפה מדברים פה עכשיו. ממהרת להזדחל שלא אתקל במישהו מוכר ואצטרך להגיד שלום ולהסתכל למישהו בעיניים בלי למצמץ או להוריד את המבט הכי למטה שאפשר. לא שמישהו יזהה אותי עכשיו במקום הזה עם עטיפת הבגדים הזו שמכסה ומשאירה רק את העור השחום, אבל זה מפחיד אותי והפנים שלי מתחממים. הכול מסקרן ומגעיל אותי ואני טורפת במבטים קירות שפריץ כהים ומטופנים. בכל צעד לעבר הבית מפתיעה אותי הפריצות של הבניינים, חשבתי שהתקינו דלתות כניסה מאז שהלכתי ועכשיו רק כתובות מרוססות של גולגולות ומילים בעברית ואמהרית שאני קוראת בעילגות, ועוברת לי בראש התמונה של הבניין שלי, מעלית ושיש מרוצף, קירות שפריץ קליפת ביצה ומדשאות ענק ולוע הארי בכל מיני צבעים, פלסטיקה מבויתת במיטבה שגם היא מעוררת בי זרות. אני מטפסת מהר שמונה עשרה מדרגות, מקווה שלא ידבק בי האבק וקוצר נשימה מציף לי את הריאות כמו אוויר. כן לעלות, לא לעלות, כן לעלות, לא לעלות, אני נעצרת מול הדלת, מחזיקה בפנים את הבחילה וגודש הליחה שמבעבעת מתוך הוושט, מחייכת מסכה של "אני בסדר", נוקשת אחת והדלת נפתחת. מבט עייף, בד לבן מוכתם וידיים דביקות מחבקות אותי. אני מריחה ריח חמצמץ ורטוב וחרדה לעוד עיניים. טוב שהוא עוד לא פה, אני מעדיפה לבנות את המפגש הזה בגלים. הבחור כבר מאחורי ועכשיו מתחיל הקרב הביתי, זה של הבפנים. עם אימא קל יותר, היא נזהרת שלא לדבר בשפה שביקשתי להכחיד ומכינה לנו את הקפה הירוק. השלוק הראשון מדגדג לי את החך אבל הטעם חזק, הוא שולח את הכשלים הקיבתיים מעבר לגוף שלי ואני מתחילה להרגיש קצת יותר טוב ויודעת שלא ארגיש יותר טוב מזה. היא שואלת "מה שלומך" ו"את מסתדרת", ואני משיבה בלקוניות כי מזמן הבנתי שהיא לא יכולה להבין. היא מסדרת את הקמס במבט מתנצל וממוללת את האצבעות הארוכות שלא נתנה לי במתנה אחורה וקדימה, אין לה כבר מה להוסיף. חתכים קטנים ואדומים, טריים או מבושלים, מזדקרים בין הידיים, וכוויות של מישהי שמבשלת חורכות אגודל. הציפורניים איבדו מזמן תקווה, קצוצות אבל

נשיות, היא בת חמישים ויפה אבל במונחים החדשים שלי נראית כה בלויה. אני ממשיכה בהיבטים הפשוטים, הטכניים, ושואלת על סבא ואם היא קנתה לו את התרופה ללחץ הדם. אני שואלת מי ילדה תינוק חדש, איך מסתדרים כל הקטנים בבית הספר ואיך בבית, ורק רוצה לשאול למה היא ממשיכה לחיות. אני מוציאה מהארנק הכסף חמישה שטרות אדומים שהיא ממהרת להחביא בשקט במגירה מפוררת סיבי עץ. הדלת נפתחת בחריקת זיזים רקובים ואחריה נכנס רעש מקפיץ. חמישה ראשים קטנים וכיפה אחת מתקרבים אלי ורק הקטנים מחבקים ומנשקים. "טנא יסטלין ראדה". אני מפסיקה לנשום ומהנהנת לו, "שלום אבא". חמשת החמודים מקיפים אותי בקריאות שואלות, "מה הבאת לנו איילה?" אני צועדת שני צעדים לחדר השינה שלהם, פורקת את הבגדים ומוציאה משולי המזוודה הנוקשה את כל המתנות. אימא מפנה את השולחן במטבח מהבגדים המקופלים וניגשת לשיש הקטן למזוג את האוכל החם. אני מנקרת באינג'רה חמימה ומסתכלת עליו אוכל, בלוטות הטעם שלי פועלות בכיוונים אחרים כבר שנים, מאז שאני לא גרה כאן, ועדיין הטעם החמצמץ הזה עולה לי לאף, חוזר אל הפה ואני לא יודעת אם טעים או מגעיל אבל אני לא מפסיקה לטבול ולנגוס ולאכול עד שהבטן שלי מתנפחת.

הוא לא מדבר. ידעתי שהוא לא ישאל דבר, אני רגילה שמאזן הכוחות משתנה באופן צבוע ברגע שאני נכנסת לבית הזה אבל אני לא יכולה עם השתיקה הזו שמתנפצת רק כשאני מוציאה הברה. למה הוא לא יכול לשאול אותי התחלה של שאלה במקום החיבוק והנשיקה שמעולם לא קיבלתי ממנו. החיים שלי לא מעניינים אותו, או שהוא לא יודע להתמודד עם העובדה שאני הבת שלו וכבר אישה ולא מהסוג שהוא מכיר. הוא היה מעדיף שאשאר בריקבון הזה ואחיה באיזו דירה קטנה וצפופה עם שלושה ילדים לא מפותחים ועם איש כמוהו. ההשכלה והכסף לא משנים לו כלום אם הלכתי כל כך רחוק. רק בפנים גלויים אנחנו אבא ובת, ובינינו לבינינו אנחנו שני זרים שלא יכולים לגעת, ואני מנסה להיות המבוגרת ולהסיר קליפות של אגו מטופש ממשחקי הכבוד של אבא ובת, מה עם המכולת של אברהם ומה אתה אומר על הבחירות, ואני לא מצליחה להגיד שום דבר על עצמי והוא לא שואל כלום, החומה שבנינו מאז שעלינו לארץ כבר לא תנפץ לעולם ולא יעזרו טיפול פסיכולוגי או הסבר אקדמי סוציולוגי. המבטים שלו אלי משקפים ריחוק וגם הפרשנות הטובה ביותר לא תפיק גאווה, ואני כל כך צריכה אותה. הוא מחייך חיוך קטן ואני מנסה בכוח להבין מה הוא אומר ואם זה קשור אלי, וכשאני מתוסכלת מחוסר הרצון שלו לדבר אתי אני קמה ואומרת "אני נשארתי כאן עד מחר", מותרת שוב על הרצון לנסות לדלות ממנו משהו טוב ונכנסת לאמבטיה בלי להסתכל אחורה, שוטפת את הידיים מהריח שהאינג'רה הטביעה כמו קעקוע ושורפת את העור במים חמים. אני נקיייה כמו שאני אוהבת והולכת לישון בתוך המיטה שהייתה שלי עד גיל שמונה

עשרה, עד שהלכתי לצבא ורחל לקחה אותה, וזו עדיין המיטה הכי נוחה ואני יודעת שאני סופסוף אצליה להעביר את כל הלילה בלי רגע אחד של ערות וחריקת שיניים מתוך שינה. ולפני שאני נרדמת אני מעבירה שוב בראש את המחשבות המנחמות של לגור כאן, לחזור ולהפסיק כבר עם הקושי הזה עם עצמי ולהיאחז בדברים הקיומיים של אוכל חם וילדים. יש משהו מנחם ומרגיע בעטיפה הכעורה הזו שאני לא צריכה להתאמץ בה, ויכול להיות שלמשפחה יהיה יותר טוב ואבא ידבר יותר. אבל כשסימנים ראשונים של צימוד העפעפיים מתחילים אני יודעת שאין סיכוי ואני צונחת בתשישות לשינה, עד ששש בבוקר מגיע וצהוב טורדני וריח חם של אנשים תוקפים אותי.

ובבוקר אני נוסעת באוטובוס עמוס ריחות של תרנגולות שחוטות ותבלינים חריפים. קריית גת של בוקר מלאה בתלמידים תכלכלים עם תיקי ענק ובמבוגרים מעבירי יום. העליבות פרושה לפני מחלון האוטובוס ואני קוראת בעיניים נדהמות שלטים שכבר שנים לא הוחלפו ומספקים את אותה הסחורה. סך הכול עשרים דקות נסיעה מהכניסה ועד סוף העיר. אני מצלצלת כמה שניות לפני התחנה הראשונה מחוץ לעיר ורואה מבטים שואלים, ודאי לא יודעים מה לי ולתחנה הזו. אני יורדת ובלב צועקת "לא באתי לנקות פה", צועדת כמה צעדים הססניים ורואה את השלט הגדול מצמחים ירוקי-עד, "ברוכים הבאים לחברת הזרע ג'נטיקס". מסתכלת על השלט בחיוך, מיישרת קמטי אוטובוס מהחולצה החגיגית ומסתירה בחילה של ריגוש על דלת המנכ"ל ונוקשת. פנים מאירות מציעות לי קפה, ואני מבקשת הפוך מחוץ דל שומן ולוחצת ידי אגרונומים מכובדים. וכבר עולה לה מצגת קולנית: "בהתאם לדרישות הצרכנים, הזרע ג'נטיקס מפתחת מוצרים בעלי טעם ומראה משופרים, שהנם בריאים יותר ובעלי חיי מדף ארוכים. עם זאת, החברה קשובה לצרכי המגדלים ועוסקת בפיתוח זנים הצורכים פחות מים, מניבים יכול רב יותר, עמידים בפני מחלות וידידותיים יותר לסביבה. זרעי מכלוא אלה ביססו את מעמדה של הזרע ג'נטיקס כמותג עולמי מוביל". אני מבקשת להפסיק את המופע האורקולי ופוקדת על אוסף הגברים באסרטיביות ישראלית ששיננתי להקשיב לדברי: "זמני קצר, השארתי את המחקר מאחורי ובאתי". אני מוציאה מהתיק את האינג'רה החמה שאימא הכינה בבוקר ונותנת להם לטעום. הפנים המנומסים מביכים אותי אבל אסור לי להראות להם שיש פה מבוכה או רגש, בלב אני משננת: "לא לבכות, לא ליזול, את קרה וקפואה כמוהם". אני מבקשת לגשת למעבדה וכבר עוטפת את עצמי בחלוקי הלבן הסטרילי ובמסכה מחביאה הבל פה אחר. אני מוציאה את זרעי הטף שהבאתי מהפקולטה ומתחילה במצגת אנושית על גרעין טף קטן שאוהב אור ואדמה צחיחה ולא יכול להתפתח כראוי באקלים הארצישראלי. ברזל וחוסר גלוטן הם מעלותיו ומשפחות אתיפיות מוכנות לשלם הרבה כסף כדי שייבאו להם אותו מאתיופיה.

חדר

פֹּתַח אֶת אַרְוֵן הַבְּגָדִים שֶׁל אָבִא
 לְגִלוֹת
 בֵּין הָעֲנִיבוֹת הַשְּׁחֹרוֹת לַגְּרָבִים
 מְקַפְּלוֹת לְהֵן יָפֵה עֵינֶיהָ שֶׁל אִמִּי
 כְּמוֹ בַּפֵּעַם הַהִיא שֶׁהוּא סָגַר אֶת הַדֶּלֶת
 וְאָנִי בְּנִיתִי תוֹתַח גְּדוֹל
 לְהַצִּיל אוֹתָהּ
 מִהָעֲנִיבוֹת הַשְּׁחֹרוֹת וְהַגְּרָבִים.

בית

הִיָּה חוֹר, בְּשָׂקִית שֶׁל הַחֶלֶב
 בְּהַרְךָ תִּזְרֶה מִהַסּוּפֵר.
 הַמֶּזֶן חֲתוּלִים עֶקְבוּ אַחֲרַי מְלַקְקִים אֶת עֶקְבֵי
 עֶקְשׁוֹ הֵם גְּרִים אִתִּי.

האגרונומים מהנהנים והמנכ"ל כבר מריץ הזמנות של מגדלי טף חדשים מהערבה. אני ממשיכה לנאום על ספיגת סידן ושאר שורשים ומסכמת איתם שהשבוע הקרוב יוקדש לחקר הגרגר הקטן שהבאתי. אני מקווה שהעבודה המשותפת תגרום לפיתוח זן מתאים, כזה שישחה בביצה המקומית כמו כל גרגר צבר מצוי, והם מהנהנים ומציעים הצעות. "כדאי שנהנדס אותו קצת שיתאים גם לטעם הישראלי", "אולי נשנה את צבעו הירקרק דשא לצהוב יבש", "אולי נתחיל לשווק אותו בשווקי העולם כפרי פיתוח ישראלי שיודע לשרדג כל דבר בלי להשאיר טביעות אצבעות שומניות". אני מסבירה להם שהגרעין שהבאתי הוא לצרכים מקומיים בלבד, ובטון דיבור שלמדתי מול דיסק של הכוונה למנהיגות אני פוקדת שנתחיל להתרכז כי לא עומדת בפנינו משימה של פלפלים או עגבנייה חסרת זרעים. כולם מתפזרים, המנכ"ל קורא לי שוב למשרד ואנחנו מסמנים טבלאות אקסל מלאות בפרטים. לפני שאני חוזרת למעבדה ולזרעים שאני כל כך אוהבת, אני רוצה לבקש, הידיים שלי רועדות ואני מגלגלת את טבעת החותם שלי מימין לשמאל בסיכובים לא נגמרים. הוא שואל על אזכור מקצועי של השיתוף ועוד עניינים של גדולים, ואני אומרת לו שזה לא מעניין אותי, יש לי תנאי אחד: "אני רוצה שאבא שלי ינהל את הפרויקט הזה". הוא לא מבין, "הוא אגרונום?" אני לא עונה ורק אומרת לו שישמוך על אבא שלי. הוא לא איש עם משרד, אבל הוא היה אחד החקלאים המוכרים באתיופיה, הוא היה מומחה בעל שם אפריקאי לטף, אני יודעת שרק הוא יצליח לגרום לטף לצמוח פה ולהשתרש בקרקע המקומית. "וזה לא נתון למשא ומתן, מדובר בדרישת ראש החוג לפקולטה לחקלאות ברחובות".

עשרים צעדים מהירים ונמרצים לכביש וכבר אני מניפה את הידיים לקו עשרים ושתיים. הוא יוביל אותי עשרים דקות נסיעה בתוך העיר, וכבר אני מרגישה את הפער נשקף מתוך סלים אדומים. הסבלנות לא אתי, אני מחכה לרגע שאצמיד לו לחולצה הדהויה את התפקיד החדש בצורת ריבוע פלסטיק שכתוב עליו "מנהל פרויקט טף". האוטובוס עוצר ואני יורדת. לא יודעת איפה ירדתי, "הבית שלי משחק איתי מחבואים", זה משחק שילדים משחקים בכל מקום ואני שונאת את המשחק הזה. אני לא מצליחה למצוא את הבית שלי, הוא כל הזמן עושה לי קוקו מאחורה, אני מסתובבת והוא לא שם, ואין מי שיפסיק את המשחק עכשיו ואני רצה הביתה בטפיפות יחפות. אני רואה בתים מתפוררים יחד עם אדמה צהבהבה, והנה אני אוספת גרגירי אדמה צחיחים ומלטפת את העז שלנו, טובלת את כפות הרגליים השחורות בנחל שליד הבית ומנקה אותן עם גבעולים יבשים.

השועל

בפעם הראשונה סבתא ראתה אותו היא ישר אמרה לי "הוא דומה לשועל. בול שועל". ככה זה אצל סבתא, כל אחד מזכיר לה חיה. לי הוא דווקא נראה יותר כלב, אולי כי האוזניים שלו נראו לי מקופלות קצת למטה.

הכרתי אותו כשהוא בא לעשות אצלי ריסוס. אחרי לילה של שני ג'וקים מעופפים הבנתי שעם כל המיומנויות שרכשתי כגרושה, כשמגיע הג'וק הראשון אני נשברת. קבענו לשבע ורבע בבוקר ובעשרה לשבע הוא צלצל שהוא בדרך. כבר בטלפון שמעתי את החיוך שלו, וכשהוא עלה אליי לקומה הרביעית עוד הייתי עם שני התאומים בארוחת בוקר תוך כדי שאני מסרקת את הגדולה. "רוז הדברות" ישר התחיל לעזור. הוא הניח את הציוד בפניה, ותוך כדי שדיבר עם אחד התאומים ושכנע אותו לאכול מהר הוא עזר לשני לסיים עם הקורנפלקס והוריד אותו מהכיסא. ניסיתי להזדרז כמה שיותר, וכשהרמתי את התאומים כל אחד על יד אחת הגדולה התחילה לבכות שהקוקו יצא "לא באמצע", ו"רוז הדברות" ירד על הברכיים ולחש לה באוזן מילים שגרמו לה לצחוק.

מאז ארבע שנים שאנחנו ביחד. משהו בעיניים המדברות שלו הפנט אותי. "שמוטה עם שלושה? מי ייקח אותה יעשה מצווה" – סבתא ניסתה לשווק אותי – "והנה אלוהים שלח לך קודם את המכה ואחר כך את התרופה".

רזי היה היחיד שידע לדבר איתי. להרגיע אחרי יום עבודה, להסביר לי שוב ושוב מהם התנאים לקחת משכנתא טובה. הוא ישב עם הגדולה בסבלנות כל ערב וסיפר לה סיפורים מהדמיון, ומהר מאוד הפך גם לוועד הבית והצליח לשכנע אפילו את גברת חנינה שחובה לעשות מעלית בבניין שלנו, גם לה שגרה בקומה הראשונה. סבתא הכריזה באופן רשמי על הזכייה שלי, ואפילו שלא התחתנו, כל שנה בתאריך של הריסוס הייתה מטגנת לנו שבקיות "עגולות ומתוקות, סגולה לזוגיות שלכם שתצליח".

לפעמים מהמטבח הייתי מקשיבה לו איך הוא מדבר עם אנשים, מסביר להם בסבלנות איזה ריסוס מתאים לאיזו חיה ומרגיע את האישה, "מחר על הבוקר אני אצלך, ואם נכנס עוד ג'וק את מוזמנת להתקשר אליי". והן התקשרו אליו. רזי היה יורד במדרגות עם כפכף ספיייר ביד והולך להרוג ג'וק בדירה ממול, ברחוב ליד, ואפילו פעם אחת היה צריך את האוטו להגיע לאיזו היסטורית. אמרתי לו "רזי, מה זה הפכת למדביר אישי? לא הגזמת?" והוא חייך אלי עם העיניים והסביר לי שככה

זה עם לקוחות, צריך לשמור אותן חזק חזק, במיוחד עכשיו שהתאומים עוד כמה חודשים ייכנסו למעון והגדולה לכיתה א'. בפעם הפעמיים הראשונות צחקתי וחיכיתי לשמוע את הסיפורים שלו, כי רזי ידע לספר מצחיק איך האישה חיכתה לו עומדת על השולחן. הוא חיקה אותה צועקת עם השער בגולגול פרוע, ואיך כל הנעליים זרוקות על הרצפה הפוכות אחרי שניסתה לקלוע על הג'וק הבודד. הלכנו לישון מחובקים כי אמרתי לרזי שאני פוחדת לחלום על נמלים וג'וקים מכל הסיפורים. אחר כך כבר התחלתי לכעוס כשהוא היה יוצא באמצע סרט שראינו בוידאו, אבל הוא נישק אותי חזק ובדרך לדלת חייך אלי. "איזה מזל יש לך הא? גם גבר וגם הורג ג'וקים פרטי".

עם הזמן זה נהיה מעיק. הצלצולים, האסמסים, הקפיצה שלו באמצע ארוחת ערב. כבר לא חיכיתי לו עד שיחזור ולא יכולתי יותר לשמוע את הסיפורים שלו על תיקנים וחיות אחרות. ביום שישי כשירדתי כמו בכל שבוע לשטוף את המדרגות, השכנה ממול, שפעם גם ביקשה טובה שנבוא להוציא לה שממית מהבית, רמזה לי שמדברים עליו. שיש שמועות שרזי במקום לעשות רע לג'וקים עושה נעים לבעלות בית. הודרתי להוציא מהבניין את כל המים המטונפים מהשטיפה ומיהרתי לעלות הביתה. נעלתי את הדלת וסגרתי את החלון שמשותף לשכנה ובכיתי לסבתא שאיך זה יכול להיות שאלוהים נותן לי תרופה מקולקלת? סבתא אמרה שנכון, שזה אי אפשר שהוא ככה נעלם וכמה זמן כבר לוקח להרוג ג'וק, אבל הוא בטח עובד בשב"כ ובכלל שממית מביאה מזל טוב אז עשינו בשכל שהוצאנו לה, לשכנה הרעה, את השממית עם המזל מהבית. באותו ערב כשרזי חזר הביתה חיכיתי לו שייכנס לטוש הארוך של סוף היום והתנפתי לו על פנקס הטלפונים. מצאתי שם "לקוחה א" ו"לקוחה דרך משה" וגם "לקוחה מועדפת", ועוד כשהוא היה בתוך המים צרחתי עליו שאני יודעת שהוא לא באמת הורג ג'וקים ושנמאס לי מכל הנקבות האלה שלא מסוגלות אפילו להרוג יתוש, ושאני לא מאמינה לו ושיביא לי תעודה אם הוא עובד בשב"כ. רזי הוציא את הראש מהאדים ואמר לי בלשון רטובה שהוא לא שומע ושכשיסיים את הטוש נשב בנחת ונדבר, אבל אני לא רצינית יותר להקשיב לו ולתירוצים שלו.

אחרי רבע שעה כשהוא יצא, סבתא כבר עמדה לידי עם הפינצטה ורזי התחנן שנקשיב לו רק עוד פעם אחת. הלשון שלו כבר התייבשה מרוב ליקוקים, אבל סבתא תפסה לו, לרזי המדביר, את הלשון, תפסה ושלפה אותה החוצה. עכשיו הוא לא יוכל יותר לענות לצלצולים של נשים ולא לחזור ולספר לי סיפורים. לפעמים הוא צועק קולות וסבתא מזכירה לי שהוא גבר טוב זה, במיוחד כשכבר לא צריך להקשיב לו, לשועל.

סופלה שוקולד

בבוקר הוא שם לי יד על הכתף ואמר, אולי תכיני סופלה? כבר שבוע אני חושב מהבוקר עד הערב על סופלה שוקולד והפה נרטב לי, פעם הכנת סופלה מעולה, הכי טוב שאי פעם אכלתי. מה פתאום סופלה, שאלתי, מנסה להצליב איתו מבט, אף פעם לא הכנתי סופלה. דלת השירותים חרקה סגור ופתוח. הוא הסתכל בשעון. צריך לסגור את הדלת, אמרתי, צריך לתקן את השירותים, אלף פעמים הזכרתי לך, המושב השבור חורק והשתן מצטבר בחריצים, אי אפשר יותר לסבול את הריח. הוא פתח את המקרר. אני זוכר שהכנת סופלה והוא היה מעדן אמיתי, אמר, בפנים הוא היה כל כך נימוח, ניממוחוחח, בגלל הסופלה ההוא התחנתני אתך. הוא סידר את הגבות עם האצבעות ובלע את הרוק שנקנה. אתה מקשיב, אמרתי, אי אפשר לנקות את השתן בשבור, צריך לתקן. הוא התכופף לקשור את השרוכים, טיפה של רוק נזלה מפיו והוא ניגב עם השרוול, וכשהתרומם סיפר על כתבה בעיתון שקרא, איש שנולד עם תאום בתוכו שצריך לנתח ולהוציא, התאום הוא טפיל, אמר, תראי איזה עולם, אדם חי עם תאום בתוכו, הולך אתו לגן, לבית הספר, לעבודה, ומבחין רואים רק גיבנת, מי יודע כמה תאומים טפילים מסתובבים בתוך אנשים ברחובות. הוא סירק את השיער לאחור. מתי תחליף את המושב של השירותים, שאלתי. הוא החזיר את המסרק למקום ובחן את דמותו הארוכה מול המראה, הניתוח מסובך מאוד, אמר, התאום מחובר לעמוד השדרה וקשה לבחור ליישר את הגב, הרופאים ממליצים לנתח אבל הוא עלול להישאר משותק. היית מסתכנת בשיתוק או מחליטה לחיות עם טפיל כואב, שאל ולא המתין לתשובה אלא נכנס לשירותים ויצא ואמר, סירחון של שירותים ציבוריים, הילדים צריכים ללמוד להחזיק את הצינור, הוא ניגב את ידיו הרטובות ואמר שלא שווה להסתכן בניתוח, ממילא אצל כל אחד יש משהו עקום, הטפיל הוא לפחות סיבה טובה לעקמת, תאום זה דבר נחמד, אפשר לדבר אתו בלילה ולספר לו על מחשבות ופחדים, כשיש לך תאום אתה אף פעם לא לבד, לא הייתי כורת את התאום שלי, אמר ולקח את התיק. אם תהיה שבת אביבית, הכריז, נצא לפיקניק, כל עם ישראל יוצא כשהשמש זורחת, אנשים עקומים ואנשים ישרים, עם תאומים ובלי, כולם, אמר והלך לעבודה.

לקחתי את מושב האסלה החדש וקרעתי מעליו את הניילונים. כרעתי ליד השירותים. מאחור צבעו כתמי שתן את הקרמיקה בצהוב. לעזאזל, חשבת, ילדים לא מצליחים לכוון אף פעם, הם עומדים בשירותים ועפים עם המחשבות שלהם אל הילד שיש לו

המאהב הסורי של אהובתי הנסתרת גר ברחוב שלי
הוא יפה ונבוה כמו שחקן קולנוע
ועיניו טובות ונקמות
קלטתי אותו פעם נצב
מאחורי גבה את עיניו שברקו את
הזיק המפר, אותה אש פנימית
שבה – היטבתי גמני לבער כסנה

רוצה אותו יומם עובר
בבוגי היקרה
ידיד יקר לשיחות נפש
ותכניות עבודה תכמות
פנינו תתומות
אבל קורא כמו ספר את מה שיהיא
אולי לא חשה וגם הוא
לא בדיוק מכיר

ואין לי מה למפר לה
לא גבה ולא בלורית ונהב
גם לא תוי פנים מארכים
ועיני תכלת מוארות
מלבד צפרנים מכרסמות
ואש הבוערת בי
כמו גצי מלים מגמגמות
בשירים לא גמורים
של מי שאין לו אפלו
שם

וכן,
גם צעקה קרועה לא מחנכת
שאני חונק למנות בכל כחי,
לפני שמשתרקת החוצה

מאתיים קלפי כדורגל או אל הרמפה לאופניים שיבנו אחר הצהריים, עפים, עפים, ותוך כדי הם מרוקנים על הקירות, על הרצפה, חשבתי על הגרמנים שמשתינים בשיבה ומשאירים אחריהם נקי, ומה העניין הזה עם הסופלה? אף פעם לא הכנתי סופלה. הסתכלתי על הציפורניים שצריכות לטבול בטינופת ובחומרי ניקוי. לא בתחרות, אני כמעט אומרת בכל שבוע לקופאית בסופר שמתקתקת על הקופה בקושי רב עם ציפורני הפלסטיק הארוכות המקושטות אבנים צבעוניות. במקום לומר אני מוציאה מוצרים מהעגלה באצבעות מקופלות, שלא תראה שהציפורניים שלי מפסידות. אבל מדי פעם אני שוכחת לקפל ושומעת את הקופאית ממלמלת לעצמה, מה עם הציפורניים גברת? לא גברת, אני כמעט ועונה, אני לא בתחרות. הברגתי החוצה את הברגים שמתחת לאסלה ושתן שעמד מי יודע כמה ימים טפטף לי על האצבעות. לא להיגעל, אמרתי לעצמי, זה יצא מהילדים, אלה שיצאו ממך. אבל הריח. סיימתי במהירות ושפכתי חצי בקבוק של אקונומיקה, חושבת על כפות הידיים שיתקמטו לי, ועל כל האימהות ששומרות על כפות ידיים רכות ועל פנים חלקות שהן מפקידות פעם בחודש אצל הקוסמטיקאית, וכמה קשה שלא להתפתות לכל ההבטחות. ניקיתי את הטינופת והרכבתי. כמה פשוט. תמיד חשבתי שלהחליף מושב של אסלה זו עבודה מסובכת של גברים. בסך הכול בורג קטן, כמו כל הסודות שהם מסתירים.

בערב הוא חזר עייף מהעבודה, חלץ נעליים והניח רגליים על השולחן. כואב הראש מכל העשירים שצריך לחייך אליהם, אמר, הלחיים כואבות, אבל מוכרחים לחייך, הם רוצים שיראו בהם בני אדם, לא מספרים. הוא נענע את אצבעות הרגליים. החלפתי את מושב האסלה, אמרתי, קיוויתי לתשואות. הוא פתח כפתור במכנסיים ואמר שכשהוא מספר להם בדיחה הם מרוצים, מרגישים שהוא חבר, אבל להתחנף אסור, עשירים שונאים חנופה, מיד הם חושבים שרוצים לקחת מהם את הכסף, ובאמת כולם רוצים, מי לא רוצה, כולם רוצים שיהיה להם יותר מכולם. הוא הוציא שקית מהתיק והגיש לי, קחי, אמר, קניתי לך את העוגיות שאת אוהבת. הודיתי לו, אחרי הכול היו לו כוונות טובות, קנה בשבילי את העוגיות שהוא הכי אוהב.

הלכתי למטבח והוצאתי שלוש ביצי חופש מהמקרר. שברתי את הביצים לתוך קערה ודמינתי תרנגולות זקופות מטיילות בשדה שיבולים. מהביצה השלישית נפלט עובר אפרוחי. נזכרתי בארגז מלא אפרוחים קטנים צהובים שראיתי פעם, הם היו כל כך צפופים, דרכו אחד על השני וזו כמו אמבה פרוותית, העיניים צרבו לי, מול הארגז שהוא אפשר היה רק להתנחם בזה שהם יחד. אחר כך הצהבהבים הרכים האלה גדלים להיות תרנגולים שמנקרים אחד את השני למוות. אחד הילדים נכנס לשירותים, תכוון את הצינור פנימה, צעקתי, ולא לעוף. בהיתי בעובר המת. היו לו שתי כנפיים זעירות שלעולם לא יתרומם בעזרתן, מי יודע אם היה גדל להיות תרנגול או תרנגולת. ניסיתי לדוג את העובר האפרוחי ללא הצלחה, שוב ושוב הוא התחמק

מהמזלג. שפכתי את הגווייה לפח האשפה ושברתי שלוש ביצים אחרות. לא היו עוד אפרוחים. יש סרט טבע, הוא קרא אלי מהסלון, על כלבי דינגו באוסטרליה, את אוהבת סרטי טבע, הם קרובי משפחה של הזאבים. טרפתי את הביצים וזריתי מלח. אני בכלל לא אוהבת סרטי טבע, הם תמיד גורמים לי לבכות. הכלבים תוקפים כבשים וילדים, המשיך לדווח, זו מלחמה אמיתית, חלק מהמקומיים רוצים להרוג את הכלבים ואחרים מנסים להביא לשביתת נשק, אחרת הדינגו ייכחדו, אבל אין להם סיכוי, גיחך, הצדדים לא יושבים למשא ומתן. פתאום נזכר, אני מת לסופלה שוקולד, אמר, אולי בכל זאת תכיני סופלה? אין לי מושג איך מכינים סופלה, אמרתי. פעם ידעת, התעקש, סופלה שוקולד בטעם תפוז היה המעולה שבמעולים שלך, אתה חושב שזה סופלה שוקולד רגיל ופתאום מתגנב הטעם הצדדי של התפוז, אין דברים כאלה, נאנח. אפילו פעם אחת לא הכנתי סופלה, התרגזתי, גם לא הייתי בהודו ולא גרבותי גרבוני רשת שחורים, גם לא שתייתי טקילות עד שהתעלפתי ולא התחפשתי לכיפה אדומה אף פעם. אף פעם. יכולתי להמשיך עם כל מה שלא, זו רשימה ארוכה מאוד, אבל הוא היה מרוכז בכלבי הדינגו שהתנפלו על כבשה ונשכו לה את הרגל. הצלקת שברגל עקצצה והזכירה את היום שבו חזרתי מקניות ורועה גרמני ארב לי מאחורי פח זבל. בהתחלה נראה ידידותי, אבל אחר כך שינה את דעתו ונבח, חושף שיניים צהובות. לא נבהלתי. כלב נובח לא נושך, זכרתי, אבל הכלב לא הכיר את הפתגם ודווקא נשך, פצע אותי בקרסול. תפוחי האדמה שהיו בשקית התגלגלו על המדרכה. כששכבתי לצדם פצועה וכואבת בא לעזרתי שכן, מכונאי רכב עם כפות ידיים שחורות וגסות, הוא הושיט לי יד והכף שלו הייתה רכה מאוד, אני זוכרת שהופתעתי.

החביתה כמעט נשרפה. חתכתי ירקות לסלט. הכלבים בסרט הרפו מהכבשה אבל הצלקת בקרסול המשיכה להציק. קראתי לכולם לבוא לאכול. אף אחד לא בא. קראתי שוב. דממה. התיישבתי ליד השולחן וטעמתי מהחביתה. אחר כך החלטתי ללכת למיטה, להמשיך לקרוא את הספר על הגבר שחושד שלקה באמנזיה ומנסה לברר מי הוא. לילה טוב, אמרתי, האוכל על השולחן. התכנית בטלוויזיה בדיוק הסתיימה. הוא קם ונעמד מולי. מה עם הסופלה, שאל בקול מתחנחן, לא תכיני לי את הסופלה המעולה שלך?

אני לא יודעת להכין סופלה, דמעות עלו בעיני, אני לא יודעת להכין סופלה. טוב, טוב, הוא אמר, לא צריך לבכות בגלל סופלה, אני אשיג מתכון ואכין מחר. זה בטח לא מסובך. הוא חיך והסתכל לי בעיניים. לכי לישון, אמר, אנחנו נסתדר. פחדתי שיגיד עוד פעם את המילה סופלה, הייתי קורסת, אבל הוא רק התקרב, בחן מקרוב מאוד את העיניים שלי ואמר: הי, ממתי העיניים הכחולות? פעם היו לך בכלל עיניים חומות.

הקרב האחרון

הוא יושב מולה על כיסא לבן פשוט עם הגב לטלוויזיה, לא מעניין אותו מאסטר שף. יש עוד כיסאות על יד השולחן, אבל הוא ממקם את עצמו נמוך, תמיד. הוא נמוך ושתקן. עיניו כבדות. הם דנים בהצעת המחיר שהכין לה לגבי עבודת שיפוץ. היא מכינה לו קפה. הוא תוהה אם היא יודעת להכין קפה. היא אומרת לו שהיא יודעת ושולפת את הספל הנכון. מוזגת לו קפה בוך כפי שלימדו אותה פעם. הקפה בסדר אבל יש בעיה קטנה עם גרגרי הסוכר שלא התמוססו. זה הסתדר. הם מדברים על נס קפה. הידידה שלו הייתה מערבבת המון את הסוכר עם הנס קפה ברגע שהוא מגיע, לא שואלת אותו אפילו.

היא מציעה עוגת תפוחים שקנתה בעצמה ועלתה לה 15 שקל. מגישה לו פרוסת עוגה. הוא אומר שמאסטר שף לא מעניין אותו, הוא יודע לבשל יותר טוב. גם אופה עוגות, בדיוק היום הוא מתכוון להכין עוגה.

קוראים לו מיקי, צירוף מקרים, כתבה פעם שיר "הנס קפה של מיכאל", קוראת לו את השיר, "יכולתי להמשיך ולעמוד שם / ולערכב ולערכב / עד סוף הימים". הוא אומר שהוא חייב להראות לידידה שלו את השיר. פעם היה קורא המון, כשהיה צעיר. עכשיו הוא לא מסוגל להתרכז, מאז הקרב בחרמון במלחמת יום כיפור. אתה הלום קרב? היא שואלת. במאסטר שף מבשלים ובוכים. כן הוא אומר, והכירו בכך כנכה צה"ל? לא רציתי לקבל כלום, הוא אומר, לא רציתי להתעסק עם זה, עכשיו אני מצטער. מתפרנס מעבודות כפיים. ואתה יכול לפנות עכשיו? כן, אני צריך רק דחיפה קלה. אנסה לעזור לך, היא חושבת ולא אומרת. את רואה, יש לי כרטיס כניסה זוגי לאתר החרמון. כל מי שנלחם לצדי נפגע, כל אלה שהצילו אותי מתו. הייתי בגדוד 51, אנחנו נפגשים עם המשפחות השכולות. היא מציצה אל המסך. פרסומות. יש לך סיוטים? כן.

הבת של הידידה שלי לקחה את כל המסמכים ואמרה שתטפל ותפנה אבל בדיוק נפרדתי מאימא שלה. כמה אתה לוקח לי על השיפוץ הקטן הזה? אלפיים מאתיים הוא אומר. נסגור על אלפיים, היא מציעה והוא מסכים. רוצה להגיד לו, אני אעזור לך למצוא עורך דין שמתמחה בכני צה"ל, אבל משהו עוצר בעדה. הוא בסך הכול השיפוצניק שלה.

*

הייתי צריכה להיות
מלאך קטן שחג מעל ראשי,
הייתי צריכה להיות פלבלב שסוגט
בכפות רגלי. הייתי צריכה להיות
נסיכה עם עינים כחולות, חוטי
קרח נוטפים מעץ פריסטמס. ולא
אשמע אןעקות, ולא אראה
חלקי גופות, ולא ארגיש את הדם
נגר על הכבישים. ואולי הייתי
נשארת בחצי האי האברי,
רוקדת פלמנקו בשמלה אדמה ונגר
שחור עינים היה מסובב אותי
פסופה עתיקה.

ואולי הייתי צריכה להשאר פאן
ספונה באהל ארוג ברשת,
פלב פנעני חג מעל ראשי
ולוחש מגרשת מגרשת
מגרשת.

אחרי עשרים שנה

כיסאה חרק והבית החל מתנודד, האהיל זו, ספרים נפלו מהארונות ואחרי זמן קצר גם הארונות עצמם נפלו. היא ניסתה למצוא מחסה מתחת לשולחן המטבח. הרעש לא פסק ואף גבר, היא שמעה קולות שאגה ואנחות סלעים. בעודה מסוככת על ראשה עלתה בה מחשבה שאולי זה הפתרון הטוב ביותר כדי להפסיק לחכות – אם לא יהרגו אותה הגעגועים, תמות ברעידת אדמה. הרעש פסק והיא קמה ממקומה ומסביבה חורבן. היא יצאה אל הרחוב וראתה בתים הרוסים, עצים עקורים, דרכים בקועות, אנשים רצים. פסעה לכיוון הצוק שהשקיף על הים.

היא נזכרה בשעות שבהן התבוננה בים מבעד לחלון. תמיד כחול, כמו שהיה לפני שנה, לפני עשר וגם לפני עשרים שנה. בקיץ הכחול בוהק ובחורף הוא הופך לאפור עמום, כמו צבע העיניים שלו. סירות הדייגים הקטנות התנוודו על המים והיא ראתה את הילדים קופצים מהן, צלליותיהם גולשות כדגיגונים בברק המים והם נשלפים מהם חסרי נשימה ועיניהם צבטות ממליחות הכחול ובידיהם הקטנות קונכיות. עוד בטרם נכנסו לסירות פתחו את שפתי הקונכיות המחוספסות, עיניהם מחפשות את צודריתה הלבנה של הפנינה. ואם לא היום, אולי מחר יתמזל מזלם. וכך, יום אחר יום, התבוננה וראתה את הילדים גדלים והופכים לנערים ולמדה כיצד נראה האושר וכיצד נשמע הכאב. לה עצמה לא היו ילדים וכך לא נשזרו על צווארה שרשרות פנינים. היא חלמה שאולי הוא יביא לה כשיחזור.

ומה אם לא יחזור? היא מנסה לסלק את המחשבה הזו ממוחה, הרי היא בוודאות יחזור. בהתחלה היו אלה מכתבים קרועים שבהם סיפר על חוויותיו, לאחר מכן דרישות שלום דרך חייליו שחזרו, ולפני חמש שנים קיבלה ממנו קופסת עץ קטנה ובה טבעת ועליה חרוט "אני חוזר". מה יהיה עליה? עדיין יש לה מחזרים עקשנים. הם מרחחים סביבה ונועזותם גוברת ככל שחולפות השנים. קשה לסרב להם, בעוד שנים אחדות גם המחזרים העקשנים ביותר ייסוגו למראה שערה המלביץ.

וכעת נהרס הכול, האבנים חורקות מתחת לרגליה והיא הולכת והולכת. צל גאה באופק, הולך וגדל, נהמתו חרישית ושוליו אפרפרים. נחשול אדיר שצף דרך המפרץ

ועליו הסתחררה אנייה ולה מפרשים לבנים. המים כיסו את העיר, בולעים לתוכם את כל מה שלא נהרס ברעידת האדמה, הכול כוסה במים המתגלגלים. הספינה נעצרה מטרים ספורים מהצוק ועל סיפונה הוא עמד והתבונן מסביב, עיניו מחפשות את המוכר, מגששות אחר הבתים, המקדשים, הכיכרות שנעלמו. הוא התבונן בה בשתיקה והושיט לה יד. אחרי שנכנסה בזחירות לספינה המתנודדת הם עמדו זה מול זה והיא בחנה את פניו. כמה צעיר הוא. שערו נשאר כהה וסבוך, עיניו הכחולות צלולות ורק חריצים דקיקים של נדודי ספנים נחרתו בפניו. שאלה היכן היה. הוא השפיל עיניו ואמר, "המלחמה הסתיימה מזמן וחזרתי הביתה, אבל כישוף הפך את הזמן מחוץ למפרץ הזה לשנות כלב. לכן נשארתי שם קצת. רציתי לבוא, באמת שרציתי לבוא, אבל התעכבתי שלוש שנים ולא שמתי לב שעבורך חלפו עשרים שנה. האם תקבלי אותי עני וצעיר?" היא התבוננה בו וחשבה לעצמה שנשאר לבד. כל המחזרים שלה מתו והוא נשאר כל כך יפה. הכול שלהם עכשיו, אחרי שהמים ייסוגו יוכלו להתחיל הכול מחדש. הוא חזר. הוא באמת חזר, כמו שתמיד חלמה, כמו שתמיד ידעה, כמו שאמרה לכולם, כשאף אחד לא האמין, ועיניהם לעגו לה, וחבריה התרחקו והיא נותרה לבדה מול החלון, חזיונות החיים חולפים מבעד למסגרת רבועה. היא הרימה את ידה ללטף את לחיו, נרעדת ממגע עורו החלק, ולפתע התגבש לבה לכדור קטן של זעם, שולח מנות קצובות של דם לאיברים שקמלו מזמן. ידיה מלאו, ורידיה שצפו, עיניה נפקחו באחת. בדמיונה ראתה את שנותיה נוקשות זו בזו כפנינים הנשזרות על חוט.

"אני רוצה שתצא מהספינה ותעמוד על הצוק להתבונן על העיר שהייתה שלנו", פקדה עליו והוא מילא את בקשתה. בעודו עומד מסתכל על השברים הצפים, העצים הגדועים והבוץ העכור, התירה היא את העוגן, דחפה עם משוט את דופן הספינה מהצוק והפנתה אותה אל פתח המפרץ. "אני השתנית, לא אעזוב אותך יותר, אני מבקש סליחה", צעק בעודו קופץ מהצוק לים ושוחה לכיוונה. "קחי אותי אתך", שמעה את קולו מצריד דרך נתזי הגלים, "את לא תסתדרי שם לבד", הדהד קולו בין הצוקים. היא הזיזה את המפרשים והספינה נשמעה לרוח שפרעה בהם והגבירה את מהירותה. בעודה מתבוננת בדמותו ההולכת ומתרחקת כעלה שנשר על ברכה שקופה, חשה את הרוח מלטפת את פניה, אותה רוח שאף פעם לא הרגישה בעודה מתבוננת מבעד לחלון, רואה את הדברים אך לא חשה אותם. היא כיוונה את הספינה לכיוון היציאה מהמפרץ, לעבר חיי הכלב. קורות הספינה חרקו והיא יצאה אל הים, ידיה סוכרות על עיניה מנצנוץ השמש וטעמה המלוח של הרוח על שפתיה.

אני לא מה שהייתי פעם

"אני לא מה שהייתי פעם", הוא אומר ונועץ בה מבט חום כהה, ידו נתונה בידה, רפויה ופשוטה, ארוכת ציפורניים. היא מנסה לדמיין אותו כמו שהיה פעם, את האיש שהיא מכירה רק שנה, ואיך העולם שלו הפך בבת אחת למסדרון ארוך של בית חולים ומחלקות פנימיות. הוא על הכורסא והיא על המיטה, מיטת בית חולים, יושבת על הסף, רוכנת. על יחסים עם חמות יש בדיחות וסיפורים, וזה חמיה עכשיו שפיג'מת בית חולים ירקרקת מחבקת את רזונו ואת שנותיו וזה לא ממש מצחיק. "בנימין!" קוראת אשתו של השכן לחדר, מדברת אל נשימתו הכבדה המלווה בצפצופי מכשירים, לאוזנה מכשיר שמיעה והיא קטנה, פעלתנית, מתרוצצת ממיטתו לעמדת האחיות, בכל פעם קובלנה אחרת בפיה לאחיות, למטפלים, לבנימין שלא ברור אם הוא שומע אותה בכלל. "בנימין, תאכל, אתה חייב לאכול!" צועקת התימנייה מאחורי הווילון, לכל אחד יש איזה בנימין בפנים.

"הלכת קצת היום?" – הוא מרים את היד בתנועת ביטול, "לאן אני אלך? לעבודה?" חיוך ממזרי מתפשט על פניו, נדלקות העיניים, היא מחייכת אֶתו ומתחיל הדו שיח הקבוע: "איפה משה?" – "עובד קשה"; "איפה יהושע?" – "עובד כל השבוע"; "איך אתה מרגיש?" – "כמו חרא על הכביש" ... אחלה, היא מרגישה שנכנסה למשפחה ושוב שקט. משפילה עיניים, כלתו שהונחה שם לצדו, ופוגשת בכפות רגליו, שלוחות מתחת למכנסים שלא ממש במידתו ונתונות בגרביים שחורים לצד ההליכון. מקצה אחד הגרביים מבצבץ משהו חום-ורדרד, עגול, חלק. בוהן. ידו גולשת מידה, הוא מיישר את חולצתו שנפתחה והיא בבוהן. קצה של גוף חי, נושם, כלוא בתוך חור של גרב. הבוהן נראית לה כקוראת לעזרה: חלציני! וארוחת הערב מגיעה, מגש תכול ומאוס שעליו כלים ותערובות של כלום, חמיה מסיט ראשו מהמגש והיא שבה אל הבוהן, קריצה באמצע המדבר, ציור אוונגרד על רצפת הגומי, וכמו פעם כשהייתה ילדה והיו כותבים את השם והכתובת על מכתבים (מי כותב היום מכתבים?) ומוסיפים: ישראל, כדור הארץ, היקום... ככה היא מרגישה – עולם גדול בחוץ: כבישים, פקקים, עוף בתנור, ערימת מבחנים על השולחן, טלפונים, רכבות, וכל זה נשאר בחוץ כשמצטייר עיגול סביב הדסה עין כרם, ובתוכו עוד עיגולים קטנים יותר: קומה שביעית, פנימית ב', חדר חמש, המיטה מצד ימין, איש רזה על הכורסא, גרב שחור, בוהן.

הוא חוזר, האיש שלה, בא להאכיל את אבא שלו שפוער את פיו כמו ילד ושולח לה מבט של "אין מה לעשות" והבוהן זזה קצת, מתקפלת מאדימה מחפשת את מקומה בתוך החור שלה שצובט אבל גם מחבק והיא שונה כל כך ליד השחור של הגרב, מתריסה ובווערת ובקצה שלה יושב איש, אהוב וחלש ונוזק עכשיו. הוא עולה למיטה, בנו בין היד לבית השחי, צולל ושוקע אל שנתו. "אבא, להתראות, לילה טוב". אוהז בידה, לוחץ לחיצה, "הקדוש ברוך הוא ימלא כל משאלות לבכם לטובה", הוא לוחש ומדגיש את ה"כל", למרות שכרגע לכולם בחדר יש רק משאלה אחת, גם לגברת בנימין שמאזינה מעבר לוילון. מסיים ללחוש מעל זקנו, מכה קלות על היד שלה ועוצם את עיניו, מכוסה שמיכה ירקרקת מכפות רגליים עד צוואר.

שלושים

הזמן מסמן על פני לוחות שנה קטנים
בעקר מסביב לעינים,
מזכיר שהחנה עמק והבקר נקי.

שנים שאני מנסה להתרגל להחיצת הד ש'ל הזמן
להתרגל שאני עדין כאן
סופר את העדף שנשאר מתשומי הבטלה,
שנים שאני מאמין לנשגב כמו לנהג האוטובוס
שרק הם יודעים איך ולאן מגיעים.

אני עומד בעת לפני מעבר חציה
צעדים ספורים לפני הזמן הבא
מקנה שיחרט בי אהבה
כמו זוג על ספסל-עץ בגן
לא יניח לי להתישן בעיר הזו.

עיגול הזמן

1.
לא ידעת איך לומר לי לעזב –
עגלת את הזמן בסבון כף ועוד כף בכיור
שטפת את הקצף כמו שמשילים עיפות,
אחר כך תמחקי את חיינו לאחור.
אפלו שנזכרת כמה היית מקמטת
ונבכה כמו עלי כותרת
שזה עתה בקעו,

אפלו שידעת להדגיש
את המגע בשוליה המקפלים של אָנני,
לא ידעת לתרגם רטט שיכניף
תחת חלצתך ויגלש
מהשפתיים
להכרה קולית בהיכה.

2.

אחר כך קצף הכירה ישרף
את קצה השפה
לביין את מרירות המלים,
אני אמתין להחלם מחדש
מינים כמהות אל ידים
אחרות
המפחדות לאבד.

*

כמה מלכיות
יש בשמש אחת
של אוגוסט
בחוף אשדוד?

השמש מפקחת
בינות לעננים
נסתרת
מצצה
ושוב נשאבת
אל מלאכת השקיעה.

השטח המת

אתרי שהשטח מת
נותר הקף.
בזהירות אין קץ ונחלתי
על דקות ממדו
סופגת לגוף גצים אחרונים
של ישות.

אתרי שהשטח מת
נותר לי הקף.
בזעירות אין קץ לקקתי
את חדות מיתרו
אונקת בפה הדים ראשונים
של צלילות.

אתרי שהשטח מת
נותר ההקף.
בבהירות אין קץ עקמתי
מפתילו הבוער מלים
צורכת בראש תללים מדודים
של עדות.

שַׁרְפָה

בחופשתו הציע שתפגוש אותו עם הילדים במגרש החניה הגדול. הטיוולית מורידה אותו ליד הגשר וממילא הוא מזמן רצה לקנות את הזהו. זו הזדמנות טובה לבלות יחד ולנצל את ההזדמנות לקנייה מסודרת. יהיה לך יותר קל, גם לא תצטרכי להכין ארוחה, נתקת את זה שם. בבית הוא ייצא מהמדים והם יוכלו לדבר. היא מכבה את הרדיו, ממילא הילדים רבים מאחורה, שקט, תכף אבא יבוא. היא לא מצליחה לגרד שאריות ריגוש מהגבר שחוזר מהמילואים. הפעם היא תגיד לו. כל החגורות נפתחות והם רצים אליו בחניה זרועת רכבים משפחתיים. ריח שחור נודף ממנו, בתוכה מבט עיניו ששוב ראו שם דברים שגורמים לה להרגיש אשמה. את הילדים הוא מנשק ומניף ואז דקירת הזיפים בשפתייה הסגורות. המשפחה נכנסת אל עוד חניה, אינטימית יותר, ייחודית למי שכבר יצאו מהפתח הצדדי וסוחרים אריות שטוחות החוצה משם. ואז זיעת התור, עיניה מגסות לשלוח משהו אל עיניו, קפיצות ילדים בתווך. מאבטח מאוקדח בודק אותם, נוגע בגופו, לה הוא מסכים לעבור חֶלֶק, הילדים שועטים.

היא נשרתת אחריה בכל-בו הענק, את הגדולים הכניסו לשחק בַּעֲרַמַת כדורים, הוא מתיישב על ספה דו מושבית בצבע חציל והיא מתיישבת בזווית אליו על כורסת יחיד תואמת, רגליהם נוגעות על שטיח בסריגת יד, עגלת התינוק פונה אל קהל הקונים. ידו מלטפת את ריפוד המסעד, הוא מתעמק בתווית שעליה מחירים בשמונה שפות, קם וממשיך אל עבר המסדרון המעגלי, והיא אחריה מותירה שקעים בכורסה ומנסה לא להבין ממנו כל הנעה לעלבון. מנסה להשיג את קצב הליכתו ולמצוא הגיון בהשתהויותיו, למה בחר לעצור ולהעמיק דווקא ליד חפצים מסוימים, מסוחררת משנאת המקום, בוהק של חיקויים חיוורים, מעולם לא הבינה איך תצרף אל רשימת קניות אחת כריות מודפסות, נקניקיה בלחמנייה, עציץ טרופי ומזלגות שיסתכמו באותו השיטוט. ליד עֲרַמָּה מדוקדקת של קעריות מחומר מתכלה היא נעמדת לצדו, ידיה ממשיכות מעצמן תנועת קדימאחורה של העגלה. הוא מחייך אליה, העיניים שלו מתבהרות, התכווצות אושר מרוחקת עולה בסרעפת שלה, את שמה לב שאת מנודת את העגלה הלא נכונה, חיוכו מתרחב כשהיא מתבוננת בזרועה, מגלה שהיא מנענעת עגלת קניות והתינוק בזרועות אביו.

שומטת זרועותיה, חנוקה, היא רושפת אליו, הפעם לא התמודדתי בכלל, לא יכולה יותר. והוא מלטף וילון אמבטיה שקוף. את חייבת ללמוד להתרכז. מתכוּפֵף לחגור את תינוקם בעגלתו. יושבת בבית, עם הספר הזה, את לא רואה את עצמך מהצד, איך זה משפיע עלייך. את לא מסוגלת להפריד בין עצמך לבין מה שקורה לדמויות שאת קוראת. התינוק מגלגל כחכוח ובקרוב יתקדם לדרישה קולנית. הוא צריך אותך, יאללה, היינו פה. הם יורדים בתנועה חשמלית אל חדר ההנקה שבתחתית הבניין.

אני משאיר פה את הנשק. תוכלי לשמור לי עליו עד שתסיימי. צווארו פוזל פנימה להשקיט רעב לשדיים זרים. אני אבדוק מה עם הילדים בינתיים. משאיר אותו להזדקק אל קיר חדר ההנקה. הוא מניח את סרחון הקיטבג ליד נשקו השחור המשומן, היא מתיישבת על כורסת הנקה נימוחה, מועכת את שדיה לבדוק תור מי הפעם, מי מלא יותר, מניפה את חולצתה ומיניקה מהשד הימני. עקצוץ בקצה הפטמה וכאב בעומק השד. ניתוק, חיבור מחודש. בטן לבטן מתחככות ומזיעות. יותר טוב. כרגיל אחרי שניות של הנקה נכרה בור של צמא. שתי נשים נוספות ואחוות בחדר על ספה פרחונית רכה בעלת ידית פתיחה לנוחיות מְרַבֵּית. האחת משקה את בתה אבקה מהולה במים מבקבוק והשנייה מורחת את צואת בנה על מטליות מבושמות עד שלא נותר עוד מה למרוח והיא מקפלת הכול ומשליכה למִכָּל ייעודי בצהוב אפרוח, נוטלת ידיה מעל כיור מלבני ונפנית לקניותיה. היא יודעת שאם תבקש יגישו לה אחיותיה כוס חד פעמית עם מי-מפעל, ומשלימה שגם הפעם היא לא. הבערה בעור בטנה ובזרועה גוברת. היא חשה את המציצה מעקצצת, צורבת, ואת הפלומה הרטובה המיוזעת, ומתבוננת בקפלים שצברו פיסות עור, אבק ושערות קטנות שהפכו יחד לכדורים קטנים ומצחינים מעל לעור אדמומי. האישה האחרונה יוצאת גם היא מהחדר, צועדת לאחור ומושכת עגלה, מחזיקה את הדלת בעזרת עקבה.

היא מביטה בבנה הישן מסופק, לחיו סחוטה על פטמתה. זיעה מצחינה בינה לבינו ורוק מעורבב בפליטה זולג על סנטרו בלבן עכור. היא קמה ומניחה את התינוק בעדינות במקומה על הכורסה, נזהרת שלא יתגלגל ויתעורר. האצבעות שלה רועדות כשהיא מסובכת את המפתח שבדלת. יש כאן מנעול כדי שלא יציצו. עכשיו היא נעולה. אין חלון. במראה עם תווית מחיר היא רואה אישה והעיניים שלה אדומות. העיניים שלה ירוקות כחולות עם כתמים חומים, ריסים שקופים והלבן של העיניים שלה אדום מאוד. בעצמה היא מסתכלת אל תוך עיניה. בדרך כלל אינה טורחת. העיניים שלה מביטות בה בחזרה, מביטות בפייה, שמוט, עווית שלא ידעה על קיומה מופיעה בזווית הימנית שלו. בצדֵי אפה מתייאשים קמטים.

העיניים חוזרות להביט בעצמן ומשם משייטות אל השחור המזדקר אל הקיר. לצדו תיק מעוגל ענקי וירוק מסריח את הרצפה. בבית, בימים רגילים, היא מצליחה לא להישיר מבט אל סכיני גילוח, מספריים גדולות, סכין בשר, מגירת התרופות, מרפסת ביתם הגבוהה מספיק בשביל להיפצע אבל לא למוות. אבל בחופשות מהמילואים, הנשק הוא אורח שצריך להוסיף בגללו עוד מים למרק כדי שיספיק לכולם ורק מחכים שיסיים את התה שלו וילך כבר.

העיניים שבות אל עצמן. ושוב אל הקור המשחיר. היא יכולה לעשות את זה. עכשיו. משהו כבר יפרוץ את המנעול וימצא את גופתה. את התינוק שיתעורר מהכום ייקחו אל אבא שלו. היא תהיה אם מבחני ההישרדות שמעבירים את המוצרים כאן כוללים גם ניקוי של שאריות נשים. היא ממשיכה לעמוד שם, מהופנטת לעצמה. באופן מפתיע, היא שמה לב, היא מוצאת את עצמה יפה בעיניה. כל כך יפה. הגוף שלה הבשיל והשתלם. לא נעים לה מהילדים. ואיך אביהם יתמודד מולם פעם נוספת, הפעם לתמיד. האם הוא יאלץ לבלות לילה ביתחולימי לצד גופתה או יישאר לתמוך בהם. ואולי זו תהיה מתנה שלה עבורם, תווית מעניינת להמשך חייהם.

איך הייתה בטוחה שלא תשוב לעולם, כשנכנס לחדר השינה, מיוזע מריצת הערב, פיר רופס מטה, וקולו נשבר כשהוא מנסה להישמע החלטי, אני חושב שאת כבר יודעת מה את רוצה, אז אני אעזור לך לעשות את זה. היום יום שלישי, בואי נחליט שעד שיש את יוצאת מאכן. אני אוהב אותך אבל לא יכול להחזיק אותך בכוח. ונכנס למקלחת. היא הפתיעה את עצמה באושר מוחבא מאחורי כפות ידיים שחפנו חיוך ענקי ומלא בושה, תחושת שחרור מענגת, הקלה, סופסוף הגיע פטור. שבועיים של מבטים מעבר לכתפה וגרון מיטלטל בין אושר לבחילה, התחלה של צעדי תינוק, לבדה, בעצמה, הוא מזדחל אל מקומה הטרי, חנוק מדמעות, מארז תופינים בידיו, כמה הוא הוציא על זה? גבותיו פוגשות את אזניו ומשפט מתחבר לאיטו, מגומגם, אני לא יכול בלעדייך, הילדים מפורקים, בבקשה.

התינוק גונח ושפתיו ממשיכות תנועת יניקה ריקות, דקירה לוחבת את בטנה, היא נפנית אליו, האוויר נחסם לה, הוא שורק נשיפה רחבה דרך אפו הקטן בנחירה ממושכת ושוקט שוב, היא נושמת שוב, לחייה קרות, שפתיה לבנות, עיניה עוד שם, היא נזכרת איך היו משחקים במחסנית הרובה של אביה, לוחצים מעט פנימה את הכדורים, קפיץ פנימי משך את סקרנותה. כשכל הכדורים היו בחוץ, לימד אותה אחיה לפורר את הצופצייק מהתרמיל ואבק כסוף נערם על שביל הגישה לבית ילדותה. עכשיו היו מכוונים את הכסוף בכל מיני צורות, שבילים ועיגולים,

ולפעמים מפוררים קצת מהאדומים בקצות הגפרורים שגנבו מהמטבח, שישרוף טוב. ואז מדליק, תמיד אחיה ולה לא נתנו לנסות, ושעה ארוכה של תכנון ובנייה ותיקון להטה שניות אחדות והשאירה כתמיה על הגרנוליט או על חורבות קן נמלים מתעשן. היא מעזה לגעת בו, שחור קר ומסריח. בנשימה עצורה נזחרת מבדל שקשוק מתכתי כשהיא עוצמת עין בלתי מכוונת ומנתקת אותו מהקיר, טפט עם ברווזונים קיבל כתם שמן בצורת הכנרת. חמש אצבעות על ידיה האחזיה, היא מקלפת את הסרט הדביק שמחזיק את המחסנית צמודה. התינוק מניף את זרועותיו לצדדים, אצבעותיו נפקחות ומתאגרפות מחדש, ראשו סב לצד האחר, קור לופת את גרונה, עיניו נפקחות סדק צר וריסיו נכנעים שוב על לחייו. היא חוזרת לנשוף לשאוף ומניחה את ישבנה על משטח הרצפה הצונן, מקליקה כדורים מתוך המחסנית, קפיץ קפוץ הם מצטלצלים על שטיח פרוותי תכלכל. היא מרימה תרמיל אחד ומנסה את אז, חוזרת להיות ילדה מעל קן נמלים בורקות. השפיץ מתנתק והיא מוקסמת לתוך התרמיל, חושך בו הכול אפשרי, ידה נרעדת ואבקה כסופה נפלטת אל תוך סיבי השטיח. לפיתת הקור נושבת מגרונה אל בטנה וחזרה עד שפתיה, לחייה קופצות, מתחייכות, רעמי צחוק מתגלגלים בקיבתה, מצחקקים את דרכם מתוך גרונה אל בין לחייה הרועדות, שפתיה נפרדות, ולפני שהיא מבינה את מה שניצת בה נערמת תלולית אפורה מעוטרת תרמילים ריקים בין רגליה הפשוקות. ברוץ בן זיעה ואבקה נוצר בין אצבעותיה, מתאגררת עוד ועוד סביבה עד שהרצפה משנה צבעה, משטח בעיצוב מחודש, מאובק מגנזיום ואפשרויות. מאחורי עפעפיה מתחלפים גלים של קור ולהט ומציפים אותה, ופתרון חודר לתוכה, קשה וקר, מחליק כמעט עד לרחם, מענג את הבנתה, וכשהיא פוקחת את עיניה התקרה בהירה יותר, מובייל ירקרק נידף מעליה. על הקיר נמצאת קופסת החשמל, מחווטת לצלות בנין שלם אם תשגה הטעות הנכונה.

היא קמה, התקרה עוד מתנועעת קצת וזוויות עיניה מתכסות שחור בצדיהן, היא מתכופפת ללגום מי תכלת ממתקן חרסינה, מבטה מתאפס על תמונת פסטורל, שתי מים לאחר כל הנקה להגברת תפוקת חלבך, ומזדקפת מחדש, מתכופפת, מושיטה יד אל השטיח, גורפת אבקה כסופה ומפזרת שורות מסודרות מעל קופסת החשמל, ממשיכה ומטמינה בשידת עץ מלא, מגירותיה מרופדות בנייר גרוס בר-בערה, ואל מתחת לדלת, שביל דומינו מצטייר ברחבי החדר. הנשימות שלה מתרחבות כשהיא מתכופפת ומוציאה מכיס הדובון שלו קופסת גפרורים, מנערת אותה, קונפטי אדמוני מקשט עכשיו את צבעי הפסטל הרכים. גפרור אחד אחוז היטב באצבעות יציבות. שאיפה נשיפה ועצירת אמצע נשיפה, היא נסוגה אל הדלת ומקליקה חזרה לפתיחת המנעול. ישבנה נכבד אל הדלת, אל תיפתחי עדיין, היא מגרדת את

הגפרור על הקופסה הריקה. להבה כחולה מחממת את מצחה והיא מניחה אותה בזהירות בתחילת הדומינו. פותחת סדק דלת, עוברת בנימה הלבנה שנותרת וסוגרת אחריה, חומקת מבט למעלה, מבעד לקיר שקוף רואה אותו ואת ילדיהם הגדולים טובלים אוכל מתועש בתועפות רוטב אדום, מנידה חיוך אנגלי למאבטחת צחורה, מזדקפת אל המאבטה, סנטרו בחזהו, עיניו בשדיה, דלת זכוכית אוטומטית כמעט ולא מנחשת אותה והיא מניפה אליה יד בתנועה קלה תחת עינית כיפתית, תני לי ללכת, והדלת גולשת לצדדים ומניחה לה לצאת לְשָׁלָה והיא נוֹרֵית לתוך צהריים אבוכים, רגליה הולמות כנגד האספלט, מזנקת מבין מכוניות משפחתיות, מבטה לא מוסב לאחור.

צלילים גובהים נומכים מתוך בניין הכל-בו, מצטרפים לסירנות מנצנצות צבעים שמתקרבות אליו, רכבים נבהלים על פניה, מצננים את ריגושה ברוח מלאכותית שיצרו בעצם תנועתם. פטריית עשן שחור ממריאה מאחורי גבה במקום הגג שקרס ארבע קומות לתוך עצמו, מסדרון מעגלי מתנגש בכדורים קופצים, מכוניות משפחתיות נדבקות באש. היא כבר חוצה את הגשר, צעדיה יציבים על האספלט, את צרחות האימה אינה שומעת. חול חם בכפכפיה מזכיר לה כי מתחת לבנייני הממון מסתתר הים.

שירה גיל-עד שמי

לולאה

בעצם זה היה שם כל הזמן. זה היה עוד קודם, אולי עוד לפניו. כשהוא חשב על זה אחר כך הוא הבין שבעצם עוד הרבה לפני שזה ממש קרה, זה התקיים אצלו ברקע, התקיים שְׁקֵט כמו לווייתן ענק, ענק הרבה מְכֻדֵי להישמע לחוק הַקָּיִי, היה בו לווייתן שט חופשי, משחק מעגלים גדולים במים השחורים והסמיכים של הזמן.

לכן, כשסוּפוּף זה התחיל, זה לא הפתיע אותו בכלל, למרות שבהחלט אפשר לומר שהוא טולטל, כשפָּבַת אחת נמלא בו מרחב ששמר על רִיקוּת דרוכה כל כך הרבה זמן והנה, בהרף, מְלָא, וגם הוא, גם הוא כולו נמלא, נמלא פליאה. אני כותבת מילה כמו "נמלא", כותבת מילת "פליאה", כי באמת, בעיניים שלו, זה היה נפלא, כשזה התחיל מתרחש, כשמול העיניים שלו זה בָּן רגע נהיה, נצח עירום שלבש בו צורה, צורה שהייתה לו כל כך נכונה, גם אם עדיין לגמרי זרה, ודווקא בגלל שזו לא הייתה עברו הפתעה, דווקא בגלל שהוא כבר ידע, שבעצם ידע מתמיד, ידע חזק ובהיר, ולפעמים עמום וכהה, ידע בזמן שחתר, כי גם הוא, כמו כולם, לא יכול היה להפסיק עם הלחתור, רק קדימה, קדימה, בלי אפשרות לעצור, אנוס להדוף לאחור בזרועותיו גוש ועוד גוש ועוד גוש של זמן, במסלול שלו, המתוחם, הכל כך צר, כשבזיכרון שלו נצבר רק מה שכבר עבר, והוא ידע טוב מאוד שהוא רק עוד אחד, עוד פרט בינוני, לא גדול ואפל וְזָפְאֵי וְפָרְאֵי כמו הלווייתן שלו, שחלקים ממנו הרגיש לפעמים מתחככים לו בְּצֵל, ולפעמים רק בְּדֵל תנועה, בעוד שלו, לו מותר היה רק על הקווים, וגם זה רק בשכבה הדקה שמשיקה לְפָנִים של הדברים ולא בעומקים. ולמרות שכל האנשים שהכיר היו מוגבלים באותה צורה בדיוק, ולמרות שנראה היה לו שהם דווקא מצליחים את זה די בקלות, אולי אפילו לא רשמו זאת בְּפָנֵיהֶם כמגבלה, ובעצם סביר שמעולם לא הקדישו לכך מחשבה, לו זה הכאיב. הכאיב כמו שמכאיב איבר עתיק שלאט התנוון עד שנחסר. הכאיב כמו אין דבר.

כשהייתי ילדה אבא היה גוזר לי רצועה ארוכה של נייר ומכין ממנה לולאה. אבל לא לולאה רגילה, עם בפנים ובחוץ ושתי שפות נפרדות, שותקות זו לזו משני הצדדים, אלא "לולאה עם טריק", שכשמלטפים את הבחוץ שלה עם האצבע, האצבע הולכת כמו רגיל, הולכת כמו ישר, ובכל זאת פתאום מוצאת את עצמה בְּמַפְנֵים,

שסעים

כשהתנועה כבר נמקה, וכמה נקודות כבר הפליגו, כתבתי לתוך פאב אפלולי ומלוכלך ללא חלונות. אם היה שם שעון לא ראיתי אותו. גם ככה כבר בקושי הצלחתי לראות סביבי. על הבר ישבה בלונדינית והראתה קצת רגליים, וברקע התנגן הקול שהרגיש שאינו יכול לטעות של לאונרד כהן: "ארבע אחרי הצהריים ואני לא הרגשתי כמו משהו מיוחד..."

אני ודביר. דמות יציבה, מתוסבכת אבל חכמה מכדי להראות את זה. בזנבו כבר נשרכו מספר סיפורים, גם נובלה. ידעתי שהוא לא מבסוט מהמקום, הרי הוא כבר היה שם, אבל הוא לא אמר שום דבר כמובן. "אז מה נשמע?" שאל בקול שתמיד נשמע בדמיון שלי כטון אידאלי לגבר, ישראלי, קשוח, משכיל, אבל עם נימה של אכפתיות בשביל שארגיש רגוע. תמיד חששתי שאני עלול לספר לו הכול אם הוא רק יאפשר לי, אפילו בעפעוף של עין. "אני כותב סיפור", אמרתי, וכשהוא ריצד בסימנים מוקטנים של התלהבות סייגתי, "אבל זה צריך להיות סיפור קצר, ואתה, אתה טוב מדי, אתה אחד כזה שצריך מקום בשבילי", אמרתי בנשימה אחת מתמשכת והשתקתי, כאילו פרץ נחש מתוך המעיים שלי ובלם אותי במקום. "בסדר", הוא אמר, רגוע לגמרי. כנראה לא חש צורך להוכיח את עצמו יותר. "אז שיהיה משהו אחר, מישהי סוערת, ביזרית, מישהי שתהיה כמו אצבע לתחת על השורה הראשונה". על השפתיים עמד חיוך קטן, משובב, ואחת מהעיניים הכהות נעלמה. נראה שאז נכנסה אלן. האוויר זו מסביבה עם כל צעד, כאילו הוא עלול להתלקח מלהבות גיהנום שנתלכדו בשערות שלה, גיהנום כזה שעומדים בתור בשבילו. שער פרוע שיווה לה מראה של נערה צעירה מאוד, והעובדה שהיא עדיין הייתה סקסית להפליא עשתה אותה עוד יותר מושכת, כיוון שהעידה על איכויות גלומות. היא התיישרה בתנועה אחת חלקה והכיסאות דייקו את עצמם בהתאם. "אז מאיפה את מגיעה?" ניסיתי. היא הסתכלה בי במבט ספק מחויך, שפתיים מקושטות, "בטוח שבא לך להסתכן?" שאלה. אולי דביר צחק, נהימה של חיה. "מישמיש של מקום בחרתם", היא העירה קלילות ועיניים כחולות התהפכו כמו גלים בחדר. "אני מתה על המקומות הישנים האלה, יש להם כל כך הרבה אופי".

"בטח, אפילו הטחב פה מדבר", השננתי.

"מה?"

ורגע עוצרת, ואז ממשיכה על הקו שלה, קצת מבולבלת, ושוב נפלטת אל החוץ, והעיניים בוהקות, מעקלות לאבא את הפה כמעט כמו חיוך, ואני משתגע, איפה זה קרה, איפה היא, איפה הנקודה, הנקודה של ההיפוך, נקודת ההחלפה, הנקודה עם הדליפה, היא יכולה לנבוט בכל מקום על פני הלולאה הזו, הכשופה, שיודעת רק שפה אחת, אינסופית, שפה אינראשית, סתם לולאה עקומה שעצם עיקומה נותן לה פטור מהבדלה, מרשה לה להיות לגמרי אדישה לסכרים המוסכמים שבין בחוץ ובין בפנים, לדבר את עצמה סיפורים סיפורים נכתבים עגולים שוטפים מתוכה וגם נשארים, סיפורים בלי קוראים, בלי נקודות, בלי התחלות, בלי סופים.

אבל אבא עזב ואחר כך נפטר ואני מהר בגרתי ולימדתי את עצמי לשכוח שפה אחת ולהמשיך לחתור באחרות. ובכל זאת הצורה הראשונה שצר לי הראש כשזה התחיל לקרות הייתה הצורה הזאת. זמן מה עוד חשבתי שאני ממשיכה על אותו קו, ממש כמו שחשבה האצבע שלי, הקטנה, כשטיילה על לולאת הקסמים ובהתחלה הכול נראָה היה לה ישר ורגיל. אבל אז הקו שלי רצה להתעקל, הקו הלך והתעקם, חזר והעמיק, צלל לפנים וכן רגע התפתל וסב לאחור, הקו שלי, הדק, פרש סנפיר גדול, וכבר קשה היה לי להבחין בין פנים לבין אזור, בין רדוד לבין עמוק, וגם ביני לבין הקו כבר לא היה ממש הבדל, ולא יכולתי לומר אם התנועה שנמזגה בי היא תנועתו או תנועתי, והכול נהיה סמך, סמך בי ואפל, רק הוא ופליאתו שהטילו עלי צל, ואני בתוכו, ואני מעגלים, מתחתיו ומעליו ומכל העברים, ובכל האיברים, שלו, שלי, וגם בפנסים, והמקום של האין, המקום הזה נמלא. זו הייתה ההתחלה.

במובן הרגיל של המילה, הממשי הוא לכאורה הרובד הישיר ביותר של המציאות החיצונית שסביבנו. אבל בכניסה אל הנרטיב עובר האובייקט הקונקרטי ביותר למצב צבירה אחר, סימבולי וטעון, והכתיבה מתבררת כבדין דווקא כאשר היא מנסה לספק "שיקוף של המציאות" או "אשליה של חיים". המתח בין "מה שקורה" לבין מה שנכנס אל הטקסט, בסדר שבו הוא כתוב ונקרא, מייצר רגעים של אירוניה מחוייכת או מרה, והטקסטים רומזים לא אחת שהאמת לא מצויה במישור הריאליסטי אלא דווקא בקריאת התיגר עליו, בהרחבתו אד אבסורדום או בחריגה ממנו.

הממשי, אם כן, כפי שהוא בא לידי ביטוי באסופה ראשונה זו של תלמידי המסלול, נע על הציר שבין הקונקרטי למופשט, בין הקיים למדומיין, ובעיקר, ברגעי ההתנגשות בין הקצוות. איסוף הטקסטים יחדיו מאפשר לראות את התנועה בממשי ואת הקול הייחודי של כל אחד מהכותבים המשתתפים בה.

אוניברסיטת
בן-גוריון בנגב

המחלקה לספרות עברית

הַקְּרִיָּאָה

המכון לחקר

הספרות והתרבות

היהודית והישראלית